

شاید او اولین کسی بود که آلات موسیقی غربی را با موسیقی افغانی وفق داد و سازهای آکاردئون، ارگ، ترومپت و... را به موسیقی افغانی هدیه کرد. آوازه او به خاطر موسیقی بیش از شهرت پدرش شد که صدراعظم وقت بود.

احمد ظاهر در سال ۱۳۵۱ لقب بهترین آوازخوان سال افغانستان را به دست آورد و هنوز یکی از خوانندگان محبوب افغانستان و دیگر کشورهای فارسی زبان چون تاجیکستان است. بیست و چهارم جوزا (خرداد ماه) سالروز تولد و مرگ این خواننده است. احمد ظاهر سال ۱۳۲۵ در کابل، یا به قولی استان لغمان به دنیا آمد. موسیقی را با نواختن فلوت و آکاردئون آغاز کرد. پس از نشان دادن استعداد موسیقی به اجرای برنامه در رادیو افغانستان پرداخت. احمد ظاهر بعد از گذراندن دوره دانشسرا (دارالمعلمین) برای تحصیل در رشته موسیقی راهی هندوستان شد.

با این که موسیقی در افغانستان قدمت دیرینه دارد و مردم شنونده‌های همیشگی آن هستند، ولی همواره موسیقیدانان و خصوصاً خوانندگان به دیده حقارت نگریده می‌شوند و تعصبات حاکم بر جامعه مانع از رشد و اعتلای این هنر شده است. شرایط نامساعد موسیقی و هنرمندان این رشته باعث می‌شد عبدالظاهر پدر احمد ظاهر با فعالیت فرزندش در این عرصه مخالف باشد. اما حمایت‌های مبتکران موسیقی آماتور چون

ظاهر هوایدا، زمینه رشد وی را فراهم کرد.

اقامت در هند فرصتی بود که او با شیوه‌های جدید نواختن آلات موسیقی آشنا شود. در مصاحبه‌ای گفته بود: «من طرفدار نوآوری و تازگی در کار هنری هستم و همیشه تلاش خواهم کرد تا آثار تازه‌ای ارایه کنم.»

همراه کردن آلات موسیقی شرقی و غربی، ابتکاری بود که طیف شنوندگان آثارش را گسترش داد.

انتخاب اشعار رسا، جلوه‌های خاص ریتم و ملودی یکی از ویژگی‌های آثار اوست. پوهاند جاوید در این باره می‌گوید: «احمد ظاهر در انتخاب شعر برای آهنگ‌ها سختگیر بود. وقتی شعری را برای آهنگی برمی‌گزید، با اهل ادب مشورت می‌کرد و پس از شنیدن اظهارنظرهای مختلف کار را شروع می‌کرد.»

وی پس از اتمام تحصیلات عالی، مدتی در ادارات دولتی و رسمی، مانند کابل تایمز و افغان فیلم نیز کار کرد. در سال ۱۳۴۰ گروه هنری تشکیل داد و همراه با گروهی که رهبری آن را تا پایان عمر عهده‌دار بود به اجرای منظم برنامه‌های هنری در رادیو افغانستان ادامه داد.

علت مرگ احمد ظاهر در سال ۵۸ هنوز روشن نیست و هنوز درباره او شایعاتی وجود دارد. جسدش را در منطقه چپراک نزدیک به سالنگ پیدا کردند و به خاک سپردند. هفته نامه اکونومیست چاپ لندن در مقاله‌ای با عنوان «زندگی و مرگ الویس پریسلی افغانستان» در این باره نوشت: «پس از مرگ احمد ظاهر در سال ۱۹۷۹، شایعات بسیاری در کابل پخش شد. زنان افغانی در تعطیلات سه روزه عید فطر در مراسمی یاد این خواننده را پاس داشتند.»

برخی حادثه مرگ احمد ظاهر را در روز تولدش یک حادثه ترافیکی اعلام کردند، اما عده‌ای ادعا می‌کنند که آوازخوان نامدارشان ترور شده است. تاکنون گزارشی رسمی که بیانگر این موضوع باشد منتشر نشده، اما در کتابی که رازق مامون روزنامه‌نگار نوشته، مسأله به دادگاه کشانیدن عاملان قتل احمد ظاهر مطرح شده است.

بی. بی. سی نیز در گزارشی نوشته است: «در سال ۱۹۷۹ چند ماه پیش از ورود نیروهای نظامی به خاک افغانستان، احمد ظاهر در یک حادثه رانندگی که شایع است توسط حفیظ الله امین رییس جمهور وقت افغانستان ترتیب داده شده بود، کشته شد.»

هر ساله، تعداد زیادی از دوستداران این خواننده برای خواندن دعا در کنار مقبره‌اش به دره‌ای خاک آلود در خارج از کابل می‌روند. احمد ظاهر هنوز بسیار مورد احترام افغان‌هاست. او که پسر دکتر عبدالظاهر، از نخست وزیران افغانستان در زمان ظاهر شاه بود، در طول ۳۳ سال زندگی حدود ۳۸۰ آهنگ و سرود اجرا و ضبط کرده است.

● احمد ظاهر

سال ۱۹۹۶ طالبان پس از اشغال کابل، مقبره او را با خاک یکسان کرد، اما چند ماه بعد طرفداران گنبد کوچکی برای قبر او ساختند. با وجود این که احمد ظاهر پشتون بود، ولی بیشتر ترانه‌هایش را به زبان فارسی خوانده است و طرفداران زیادی در میان فارسی‌زبانان ایران، افغانستان و تاجیکستان دارد.

فیلمی که از زندگی هنری این آواز خوان تهیه شده است در سال‌های اخیر در کاخ فرهنگ جامی شهر دوشنبه به نمایش درآمد.

فیلم «احمد ظاهر - الماس شرق» یا «قصه‌ها از روزگار احمد ظاهر» به طور مشترک در اتحادیه سینماگران افغانستان و مؤسسه دولتی تاجیک فیلم تولید و با توجه به اوضاع ناآرام افغانستان در سال‌های اخیر در شهر دوشنبه و اراژ روسیه فیلمبرداری شده است.

جوانشیر حیدری رییس اتحادیه سینماگران افغانستان و نویسنده و کارگردان این فیلم می‌گوید: «هدف از تهیه این فیلم ادای دین به زندگی و روزگار احمد ظاهر هنرمند مورد توجه مردم فارسی زبان است.»

۱۶ ترانه و سرود از این خواننده در فیلم قصه‌های روزگار احمد ظاهر آمده است. گرچه عده‌ای این فیلم را روایتی ساده از روزگار ظاهر می‌دانند که به صورت حرفه‌ای فیلمبرداری نشده است، اما حاصل شش سال تلاش تولیدکنندگان در شهرهای دوشنبه و ولایات سفر و ختلان

تاجیکستان مورد توجه و استقبال قرار گرفت.
مهاجرین افغان در هر گوشه از جهان هنوز خاطرات کشورشان را با صدای احمد ظاهر مرور
می کنند.

سرمايه ۲۵ خرداد ۸۵

پرويشگاه علوم انساني و مطالعات فرهنگي
پرتال جامع علوم انساني